

PÖYTÄKIRJA

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous 16.-18. syyskuuta 2009 Paikka: Bioforsk Svanhovd Svanvik, Etelä-Varangin kunta, Norja

1. Kokouksen avaus

Komission Norjan puolen puheenjohtaja Bente Christiansen (Finnmarkin lääninhallitus) toivotti kaikki osanottajat tervetulleiksi ja avasi kokouksen.

Osanottajat esittelivät itsensä. Tiedotettiin käytännön asioista.

Norjan puolen edustajat: komission puheenjohtaja Bente Christiansen (Finnmarkin lääninhallitus), jäsen Kjell Harald Sæther (Kaarasjoen kunta), varajäsen Frank Ingilæ (Tanan kunta), varajäsen Kåre Våga (Etelä-Varangin kunta), varajäsen Anders Iversen (Norjan luonnonvarahallitus - Direktoratet for naturforvaltning, DN), kunnanvaltuuston ja -hallituksen varapuheenjohtaja Lisbeth Isaksen (Etelä-Varangin kunta).

Suomen puolen edustajat: komission varapuheenjohtaja Matti Hepola (Lapin ympäristökeskus), jäsen Hannele Nyroos (Suomen ympäristöministeriö), jäsen Vieno Länsman (Utsjoen kunta), varajäsen Reijo Timperi (Inarin kunta), varajäsen Outi Mähönen (Lapin ympäristökeskus).

Muut läsnäolijat on mainittu liitteessä 1.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin seuraavin muutoksin:

Kohtaan 6. Tenon vesistö lisätään kohta 6.1 a Ajankohtaiset asiat Tanan, Kaarasjoen ja Utsjoen kunnissa – Tiedotusta Tana-valiokunnan toiminnasta (paikallishallinto).

Kohtaan Muut asiat lisätään Tiedotusta Gassanjargan kaatopaikan tilanteesta (Tanan kunta).

Kohdassa 4.2 Kaivostoiminta Etelä-Varangin kunnassa tiedotusta antaa Etelä-Varangin kunnanvaltuuston ja -hallituksen varapuheenjohtaja Lisbeth Isaksen.

3. Vuoden 2008 pöytäkirja

Komission edellinen kokous pidettiin 16.-18. syyskuuta 2008 Sodankylässä (Luostolla) Suomessa. Molemmat osapuolet hyväksyivät edellisen kokouksen pöytäkirjan, ja se allekirjoitettiin kokouksessa.

Komission kokouksessa 2008 annettiin neljä suositusta, jotka koskivat: 1) EU:n vesipuitedirektiivin täytäntöönpanoa Norjan ja Suomen yhteisillä vesistöalueilla, 2) *Gyrodactylus salaris*-lohiloisen leviämisen estämistä, 3) Suomen, Norjan ja Venäjän välisen yhteisen ympäristön seurantaohjelman toteuttamista ja kehittämistä ja ympäristön tilasta tiedottamista, sekä 4) Kyttyrälohen leviämisen estämistä Finnmarkin alueella.

Suosituksia ja niiden toteuttamista käsitellään esityslistan aiheisiin liittyvissä kohdissa.

4. PAATSJOEN VESISTÖ

4.1 Etelä-Varangin ja Inarin kunnat

Etelä-Varangin kunnanvaltuuston ja -hallituksen varapuheenjohtaja Lisbeth Isaksen ja varajäsen Reijo Timperi tiedottivat ajankohtaisista asioista kunnissaan.

Valtuuston ja hallituksen varapuheenjohtaja Lisbeth Isaksen korosti sitä, että rajayhteistyötä arvostetaan korkealle Etelä-Varangin kunnassa ja tiedotti sen jälkeen kunnan asioista. Yleisesti katsoen kunnassa tapahtuu nyt paljon. Etelä-Varangin kunnassa ei ole työttömyyttä, ja kunta joutuu tuomaan työvoimaa ulkomailta. Kunta on monikulttuurinen ja yhteyksien pitoa ja dialogeja rajojen yli tapahtuu useilla eri areenoilla.” Rajakuntana harrastamme ulkopolitiikkaa joka päivä”. Meillä on paljon mahdollisuuksia, mutta myös monia uusia haasteita.

Varajäsen Reijo Timperi tiedotti Inarin kuntaa koskevista ajankohtaisista asioista kohdassa 5.

Päätös:

Kommissio otti asiat tiedoksi

4.2 Kaivostoiminta Etelä-Varangissa

Etelä-Varangin kunnanvaltuuston ja-hallituksen varapuheenjohtaja Lisbeth Isaksen tiedotti asiasta.

Sydvaranger gruver AS louhii ja jalostaa rautamalmia. Yrityksellä on päästölupa vuodesta 2008 alkaen ja yritys on nyt hakenut lupaa saada lisätä vuosittaisia päästömääriään (nykyisestä neljästä miljoonasta tonnista yhdeksään tonniin kuiva-ainetta ja 500 tonnia Lilafлот-vaahdotusainetta, joka on vesieliöille myrkyllistä). Päästöt lasketaan Bøkfjordeniin, joka on kansallinen lohivuono. Paatsjoki, jonka jaamme Venäjän ja Suomen kanssa sekä Näätamöjoki molemmat laskevat tähän vuonoon. Kunnanvaltuuston enemmistö on pyytänyt, että rikastamojäte- ja Lilafлотpäästöjen suurentamiselle ei annettaisi lupaa. Lisäksi he haluavat, että koko toiminnan ympäristövaikutukset selvitetään. Tämä on ollut pienelle kunnalle hankala asia, koska samanaikaisesti halutaan uutta toimintaa ja uusia työpaikkoja.

Bente Christiansen tiedotti lääninhallituksen SFT:lle (Valtion saastevalvontavirasto - Statens Forurensingstilsyn) antamasta lausunnosta.

Kaivosasia herätti paljon keskustelua ja kysymyksiä.

Varajäsen Reijo Timperi oli tyytyväinen, että asiasta puhuttiin näin avoimesti. Veteen kohdistuvat vaikutukset tuntuvat myös Suomen puolella. Tässä pitäisi käyttää Espoon sopimusta (Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskeva yleissopimus). Tämä antaisi mahdollisuuden osallistua prosessiin ja saada äänensä kuuluville.

Varapuheenjohtaja Matti Hepola tiedotti, miten Suomessa käsitellään kaivostoimintaa koskevia lupia. Hepolan mielestä on tärkeää, että uutta päästölupaa koskevasta asiasta päästään yhteiseen käsitykseen, ja että ympäristövaikutusten selvityksen laatu turvataan. Samalla pitäisi miettiä Espoon sopimuksen käyttämistä. Suomen osapuoli on lääninhallituksen ja kunnanvaltuuston enemmistön kanssa samaa mieltä siitä, että ympäristövaikutukset on selvitettävä. Asia kiinnostaa suuresti sekä väestöä, että mediaa.

Asiantuntija Vladimir Chizov kertoi, miten kaivostoimintaa säädellään Venäjällä.

Päätös:

Komissio laatii suosituksen koskien rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, Espoon sopimuksen käyttämistä, vesiympäristölle aiheuttavia vaikutuksia, puitedirektiivin tavoitteita, lohta ja paikallista väestöä sekä kolttien perinteitä (Komission suositus, liite 2.).

4.3 Ympäristöyhteistyö Paatsjoen alueella

Komission suositus (Sodankylä 2008): Kolmen maan alueelliset ympäristöviranomaiset edistävät yhteistyötä päästötietojen saamiseksi Kola GMK:lta ympäristön tilan muutosten arvioimiseksi. Seurantaohjelmaa toteuttavien viranomaisten tulee tiivistää yhteistyötä paikallisten viranomaisten

ja organisaatioiden kanssa ilmanlaadun sekä maa- ja vesiekosysteemien seurantaohjelman turvaamiseksi. Seurantaohjelman koordinoinnin parantamiseksi ympäristöviranomaisten tulee järjestää ohjelman vastuutus. Lapin ympäristökeskus toimii pääkoordinaattorina.

4.3.1 Paatsjoki-ohjelma

Puheenjohtaja Bente Christiansen ja varajäsen Outi Mähönen tiedottivat kolmen maan väliseen seurantaohjelmaan liittyvistä jatkotoimenpiteistä.

Varajäsen Outi Mähönen kertoi, missä vaiheessa ohjelman toteuttamisen kanssa ollaan menossa. Seuranta toteutuu niiltä osin kuin alueen seuranta kuuluu kansallisiin seurantaohjelmiin. Ulkopuolisen rahoituksen saaminen tarvittaviin lisäselvityksiin on osoittautunut vaikeaksi ja työtä vaativaksi. Komission toivotaan edistävän tätä yhteistyötä. Vesipuidedirektiivin toteuttaminen ja Paatsjoki-ohjelma voivat hyödyntää toisiaan. Seurantatulokset yhdistetään ja ympäristön tilasta hankitut tiedot tehdään saataviksi.

Puheenjohtaja Bente Christiansen kertoi, että seuranta Norjan puolella kattaa ilmanlaadun, meteorologisten olosuhteiden ja sadannan laadun seurannat. Nikkelissä olevaan mittausasemaan on liittynyt hallinnollisia ongelmia eikä asema ole tällä hetkellä toiminnassa. Karpdalenin on perustettu uusi ilmanlaatua mittaava asema, joka on ollut toiminassa vuoden 2008 lokakuusta lähtien. Svanvikissa seurantaa on laajennettu niin, että se kattaa myös raskasmetallit ja pienhiukkaset.

Vuonna 2008 tehtiin suppea raskasmetallipitoisuuksien arviointi lakoissa ja mustikoissa. Vuonna 2008 kerätyissä lakoissa eivät kansalliset tai kansainväliset raja-arvot ylittyneet. Vuonna 2009 vesiseurantaa tehdään vuoden 2009 vesienhoitosuunnitelman ja Paatsjoki-ohjelman suositusten mukaisesti.

Päätös:

Asia otettiin tiedoksi. Komission mielestä on tärkeää, että seurantaa jatketaan ja vahvistetaan kaikilla alueilla, jotta ilma-, maa- ja vesiekosysteemien tilasta saadaan kokonaisvaltainen kuva ja ilmaston ja saastumistilanteen aiheuttamia muutoksia voidaan seurata. Yhteistyön jatkamista hankkeiden toteuttamiseksi priorisoidaan ja yhteistyössä fokusoidaan laajennettuun vesien seurantaan, ruoan turvallisuuteen ja terveyteen raja-alueilla.

4.3.2. Pasvik-Inari Trilateral Park

Asiantuntija Tiia Kalske kertoi lyhyesti Pasvik-Inari Trilateral Park-kolmikantayhteistyön nykytilanteesta. (www.pasvik-inari.net).

Suojelualueet saivat Europarc (www.europarc.org) Transboundary Parks-sertifikaatin elokuussa 2008. 16. kesäkuuta 2009 avattiin Piilolan luonto- ja kulttuuripolku, joka kulkee Ylä-Paatsjoen alueelta Nellimiin. Polun avasivat Inari ja Etelä-Varangin kuntien puheenjohtajat.

Päätös:

Komissio otti asian tiedoksi.

4.4 Tiedotusta Murmanskin alueelta

Asiantuntija, johtaja Vladimir Chizov kiitti komissioita mahdollisuudesta saada osallistua kokoukseen. Tämän jälkeen hän kertoi yksityiskohtaisesti vesien hoidosta ja vesiin liittyvistä hankkeista, joita totetutetaan Pasvikin luonnonpuistossa (Pasvik Zapovednik).

Hän kertoi muun muassa voimalaitosten vaikutuksista. Pasvik Zapovednik toivoo Paatsjoen vesistön moninaiskäyttösuunnitelman uusimista.

Varajäsen Timperi kertoi säännöstelyn aiheuttamista haitoista Inarin kunnassa sekä Venäjän kanssa käytävistä neuvotteluista haittojen korvaamiseksi. Venäjä on maksanut korvauksia Inarijärven säännöstelyn haitoista v. 2006 saakka, mutta ei sen jälkeen. Timperin käsityksen mukaan korvausneuvottelut on saatettava päätökseen ennen moninaiskäyttösuunnitelman uusimista. Moninaiskäyttösuunnitelman uusiminen, Inarijärven säännöstely ja juoksutukset herättivät aktiivista keskustelua.

Varajäsen Frank Ingilæ kertoi vuosittaisista tuloista, joita norjalaiset kunnat voimalaitosten omistajina saavat.

Päätös:

Moninaiskäyttösuunnitelman uudistamista pidetään hyvänä aloitteena ajatellen tulevaa kaavoitustyötä vesipuitedirektiivin linjausten mukaisesti. Komissio pyytää sihteeristöjä laatimaan suunnitelman moninaiskäyttösuunnitelman uusimiseksi. Uudistaminen on sovitettava yhteen vesi- ja tulvadirektiiveihin liittyvän työn kanssa. Norja tekee aloitteen sihteeristöjen ensimmäisestä kokouksesta.

4.5 Paatsjoen muikkuhanke

Asiantuntija Tiia Kalske tiedotti Paatsjoen kolmevuotisesta muikkuhankkeesta.

Tromssan yliopisto on vuodesta 1991 tutkinut Paatsjoen kalakantoja. Nyt he tutkivat muikun vaikutuksia, jotka ovat muun muassa johtaneet siikakantojen vähenemiseen.

Päätös:

Komissio otti asian tiedoksi

4.6 Bøkfjordenin vuono

Asiantuntija Harald Muladal kertoi öljyn uudelleenlastauksesta Bøkfjordenissa sekä ehdotuksesta muuttaa kansallisen lohivuonon rajoja.

Viime vuonna öljyn uudelleenlastaamiseen Bøkfjordenissa annettiin lupa vain talvisaikana. Luvan hakija valitti päätöksestä ja sai sen jälkeen luvan öljy- ja kaasutuotteiden ympärivuotiseen uudelleenlastaukseen. Lupa annettiin tiukoin ehdoin, koska kysymyksessä on kansallinen lohivuono. Hallitus on ehdottanut kansallisen lohivuonon rajojen muuttamista niin, että uudelleen lastaus voi tapahtua lohivuonon ulkopuolella. Asia tullaan käsittelemään Norjan Suurkäräjillä.

Asia herätti paljon kysymyksiä ja vilkasta keskustelua.

Tämän jälkeen ehdotettiin, että laaditaan yhteinen kirje, jossa ilmaistaan huolestumista kansallisen lohivuonon rajojen muuttamisesta. Kala sinällään ei kuulu komission toimialueeseen, mutta kalan elinympäristö ja vesiympäristö ovat komissiolle kuuluvia asioita. Suomi välittää kokouksessa saadun tiedon omille kala-asioita käsitteleville viranomaisilleen.

Päätös:

Komissio päätti, että laaditaan yhteinen kirje asiaan liittyvien maiden hallituksille viimeistään kolmen viikon kuluttua komission kokouksesta. Komissio puheenjohtajat laativat kirjeen pohjan. Etelä-Varangin kunnanvaltuuston ja -hallituksen varapuheenjohtaja Isaksen neuvottelee kunnanvaltuuston ja -hallituksen puheenjohtajan kanssa kirjeen sanamuodosta, ja mahdolliset muutokset tehdään ennen kuin kirje lähetetään eteenpäin.

5. NÄÄTÄMÖJOEN VESISTÖ

5.1 Näätämöjoen vesistön moninaiskäyttösuunnitelman uudistaminen (Näätämöjoen kalatutkimus) – asiantuntija Eero Niemelän selvitys

Kalakantojen tila Näätämöjoen vesistössä

Asiantuntija Eero Niemelä Riistan ja kalatalouden tutkimuslaitokselta (RKTL) kertoi Näätämöjoen kalasta ja kalastuksesta.

Näätämöjoen kalakantoja ja kalastusta koskeva selvitys on osa moninaiskäyttösuunnitelman uudistamiseen liittyvää työtä. Kalaa koskevassa osiossa on päästy jo aika pitkälle.

Varajäsen Reijo Timperi kertoi ajankohtaisista asioista Inarin kunnassa.

Inarin kunta on elinvoimainen kunta, mutta edessä on ikäviä haasteita: Asukasluku pienenee ja samalla väestö vanhenee, työttämyys on n. 10 %. Matkailualalle Inarinjärvi on tärkeä matkailukohde, ja tätä halutaan edistää. Oulun yliopiston arkkitehtuuriosasto yhdessä paikallisten voimien kanssa on laatinut Sevettijärvi-suunnitelman. Sevettijärvi-suunnitelma ja siihen liittyvä työ ovat hyvä panos myös moninaiskäyttösuunnitelman uudistamisessa.

Varajäsen Kåre Våga toivoi, että kala-asioista kokoonnutaan keskustelemaan, ja että moninaiskäyttösuunnitelman uudistamistyö voisi edistää yhteistyötä. Tavoitteena on oltava elinvoimaisten kalakantojen säilyttäminen Näätämöjoessa.

Asiantuntija Harald Muladal totesi, että yhteistyö Suomen ja Norjan kalastuksenvalvojen välillä toimii. Viranomaisilla on ollut yhteisiä kokouksia ja lohportaiden toimivuuden tarkastuksia.

Varajäsen Kåre Våga otti esille myös sen, että koulusta ja muusta asutuksesta jokeen päästetään suoraan puhdistamatonta jätevettä ja toivoi, että vedenlaatua mitattaisiin. Hän korosti myös haja-asutuksen jätevesijärjestelmien parantamisen tärkeyttä.

Puheenjohtaja Bente Christiansenin mielestä nyt laadittavana olevaa kalaselvitystä tulisi esitellä sidosryhmille, kalastusoikeuden omaaville, viranomaisille ja kunnille, ja tällä tavoin vitalisoida yhteistyötä. On korkea aika ryhtyä moninaiskäyttösuunnitelman uudistamiseen. Paikallisten asukkaiden tietoa ja toiveita on hyödynnettävä moninaiskäyttösuunnitelman uudistamistyössä.

Moninaiskäyttösuunnitelmia ja muuta vesiputedirektiiviin liittyvää suunnitelutyötä on tehtävä yhteydessä toisiinsa. Paikallisen väestön osallistuminen ja paikallisen tiedon hyödyntäminen ovat tärkeitä tekijöitä toimenpide-ehdotusten laatimisessa.

Päätös:

Lääninhallitus kutsuu yhdessä TE-keskuksen kanssa koolle kokouksen, jossa keskustellaan Näätämöjoen alueen jatkoyhteistyöstä.

6. TENONJOEN VESISTÖALUE

6.1 a Tanan, Kaarasjoen ja Utsjoen kunnat

Kuntien edustajat tiedottivat ajankohtaisista asioista

Tana-valiokunta - Tilannekatsaus

Komission jäsen Kjell H. Sæther kertoi Tana-valiokunnan työstä Tenon lohen suhteen. Työssä ollaan pääsemässä ratkaisuun. Paikalliset vapakalastajat saavat kalastusoikeutensa vahvistetuksi lailla. Paikallishallinto saa vastuukseen kalastuksen valvomisen, ja tässä yhteydessä halutaan keskusteluja Suomen osapuolen kanssa yhteisestä valvonnan järjestämisestä. Fyysisen valvonnan rajaosuudella hoitaa kumpikin maa itse. Kalastuslupien myynnistä saatuja tuloja ei käytetä tutkimustarkoituksiin. Valiokunta tulee ehdottamaan, että hallitus myöntää tutkimukseen tarvittavat varat.

Kaarasjoen kunta – ajankohtaiset asiat

Komission jäsenen Kjell H. Sætherin mielestä olisi tarpeen saada uusi ”Teno-paketti”.

6.1 b Moninaiskäyttösuunnitelman toteuttaminen

Kuntien edustajat komission varajäsen Frank Ingilæ (Tanan kunta), Tapani Tapiola (Utsjoen kunta) ja jäsen Kjell H. Sæther (Kaarasjoen kunta) tiedottivat moninaiskäyttösuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisesta

Utsjoen kunnan edustaja Tapani Tapiola kertoi Tanan ja Utsjoen kunnan välisistä tapaamisista. Varajäsen Frank Ingilæ kertoi, missä vaiheessa moninaiskäyttösuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisessa ollaan menossa.

Tanan ja Utsjoen kunnat jatkavat konkreettisten toimenpiteiden toteuttamista, muun muassa asuntoautomatkailijoita koskien. Tanan kunta ehdottaa yhteistä hanketta, jossa tarkastellaan rakennustapoja rajan molemmilla puolilla ja dokumentoidaan alueen historiallisia rakennusperinteitä.

Asiantuntija Viljo Pesonen korosti, että Utsjoen kunta haluaa osallistua ja olla yhteistyössä Tanan kunnan kanssa rakennusperinteiden kartoitushankkeessa.

Varapuheenjohtaja Matti Hepola kertoi, että Lapin ympäristökeskuksella (LAP) on meneillään 4-vuotinen EU-rahoitteinen hanke, jossa laaditaan kaikkiin Lapin kuntiin kulttuuriympäristöohjelma. Norjan ehdottamia toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa yhdessä tämän hankkeen kanssa. Vuosina 2004-2008 Lapissa toteutettiin laaja kulttuuriympäristön inventointihanke, johon sisältyi oma, erityisesti saamelaisiin rakennusperinteisiin kohdistunut kartoitus. Suomen puolelta läytyy paljon asiaa koskevaa tietoa. LAP tukee hanketta yhdessä kuntien kanssa.

Päätös:

Komissio tukee kuntien toivomusta hankkeen jatkamisesta. Tietoa, jota Lapin alueelta on jo kerätty, voidaan hyödyntää hankkeessa.

6.2 Tenon lohesta kertovat julkaisut

Asiantuntija Eero Niemelä esitteli kolme Tenon lohesta kertovaa raporttia.

Tenon lohta on tutkittu jo kauan ja siitä on julkaistu paljon materiaalia. Tietojen saatavuutta on haitannut se, että julkaisuista ei ole yhteen koottua yleiskuvaa. Paikallinen väestö on kysellyt tuloksia niistä toimenpiteistä, joihin he itse ovat osallistuneet (suomunäytteet ja saalisraportointi). Komissio on ottanut tämän asian esille aikaisemmassa kokouksessaan ja on päättänyt tukea tulosten yhteen kokoamista. Lohesta on saatava yksityiskohtaista tietoa, jotta sitä voitaisiin hoitaa oikealla ja kestäväällä tavalla. Nykyiset raportit ovat tieteellisiä, ja niistä on tarkoitus tehdä yleistajuisempi yhteenvetoraportti. Lapin ympäristökeskus on laatimassa tällaista julkaisua ja sen on tarkoitus valmistua vuoden 2009 aikana. Tanan ja Kaarasjoen kuntien puheenjohtajat pitävät raportteja tärkeinä atlantin lohien ja erityisesti Tenon lohien nykyisen ja tulevan hoidon kannalta. Kuntien puheenjohtajat kutsuivat Niemelän osallistumaan Tenon suulla olevan hyljeongelman tarkasteluun.

Päätös:

Komissio otti asian tiedoksi ja kiitti Niemelää monivuotisesta suuresta ja tärkeästä työstä, jonka hän on tehnyt Tenon lohien tutkimuksen parissa.

6.3 Tenon vesistön lohikannat

Asiantuntija Harald Muladal (Finnmarkin lääninhallitus) kertoi lyhyesti Tenon vesistön lohikantojen tilasta.

Norjan lohentutkimuksen tieteellinen neuvosto on uusimmassa raportissaan todennut, että lohta on kalastettu liikaa.

Asia herätti vilkasta keskustelua, kysymyksiä ja kommentteja

Komission jäsen Kjell H. Sæther toivoi, että vuoden 2001 lohineuvottelut otettaisiin esille uudelleen.

Komission varapuheenjohtajan Hepolan mielestä ei ollut mitään estettä sille, etteikö komissio voisi ilmaista huolestumistaan Tenon vesistössä tapahtuvan kehityksen johdosta, varsinkin kun Tenon lohesta ja sen kalastuksesta on saatu uusia tietoja. Hepolan mielestä Tenon vesistöä on katsottava kokonaisuutena ja neuvotteluissa on otettava huomioon uudet lohikannoista saadut tutkimustulokset.

Päätös:

Komissio päätti antaa suosituksen, jossa se ilmaisee huolestumisensa Tenon ja Näättämon lohikantojen kehityksestä ja pyytää, että Norjan ja Suomen viranomaiset ottavat lohenkalastusta koskevissa neuvotteluissaan huomioon uudet lohikannoista saadut tutkimustulokset.

6.4 Tenon lohen tutkimus ja seuranta, asiantuntijat Harald Muladal ja Eero Niemelä.

Kohta poistettiin esityslistalta.

7. Vesipolitiikan puitedirektiivi

Rajavesistökomission suositus (Sodankylä 2008): Suomen ja Norjan hallitukset perustavat kiireellisesti EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon edellyttämän kansainvälisen vesienhoitoalueen, joka käsittää Tenon- ja Näättämojoen alueet sekä Paatsjoen vesistöalueen Suomen ja Norjan alueella. Rajavesistökomission tulee toimia direktiivin edellyttämänä koordinaatioelimenä. Seuraavalla suunnitelmakaudella (2012-2015) tulee pyrkiä yhteisen vesienhoitosuunnitelman valmisteluun. Laaditaan Tenon-Näättämojoen-Paatsjoen kansainvälistä vesienhoitoaluetta koskevat yhteiset toimenpide-ehdotukset. Yhteiset ehdotukset liitetään osaksi molempien maiden vesienhoitosuunnitelmia. Rajavesissä vesimuodostumien rajaukset tulee olla samat, ja tilaluokitukset ja tilatavoitteitteet yhteisissä vesimuodostumissa yhteneväiset.

7.1 Tilanne Suomen puolella

Asiantuntija Pekka Räinen, Lapin ympäristökeskus kertoi vesienhoidon tilanteesta Suomen puolella.

Viimeisen vesienhoitosuunnitelman ehdotus tulee olla valmis 31.10 mennessä, jonka jälkeen se lähetetään ympäristöministeriölle. Hallitus hyväksyy suunnitelman 22.12.2009. Lähtökohtaisesti ovat Norjan ja Suomen toimenpiteet erilaisia. Kun laaditaan yhteinen toimenpideohjelma, täyttää se EUn komission tällä suunnitelmaosalle asettama kriteerit. EU edellyttää, että yhteisistä vesienhoitoalueista tehtävät raportit ovat yhtenäisiä. Kun suunnitelmat on hyväksytty molemmissa maissa, laaditaan yhteinen dokumentti, joka esittelee suunnitelmien sisällöt

7.2 Tilanne Norjan puolella

Komission varajäsen Anders Iversen, Norjan luonnonvarahallituksesta (DN), ja Bente Christiansen, Finnmarkin vesienhoitoalue, tiedottivat tilanteesta Norjan puolella.

Komission varajäsen Anders Iversen kertoi tilanteesta Norjassa kansallisella tasolla. Suunnitelmat 9:n vesienhoitoalueen 29:lle valitulle vesistöalueelle ovat olleet kuulemiskierroksella ja ne on lähetetty maakunnan hallitukselle hyväksyttäväksi osana alueellisia suunnitelmia, jonka jälkeen suunnitelmat lähetetään hallitukselle hyväksyttäväksi.

Komission puheenjohtaja Bente Christiansen kertoi tilanteesta Finnmarkin vesienhoitoalueella. Suurimmat kansainväliset vesistöalueet ovat Finnmarkin alueella. Rajavesistöjä, jotka Finnmarkin

alueella ovat Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöt, on hoidettava yhdessä. Norja on saanut työssään paljon apua pitkäaikaisesta yhteistyöstä Suomen kanssa. Yhteisille vesistöille on laadittu moninaiskäyttösuunnitelmia ja niissä on suoritettu paljon yhteisiä hankkeita. Paatsjoen kansainvälinen vesistöalue koskettaa kolmea maata, joista kaikilla on erilainen asema EUn suhteen. Suunnitelma käsitellään maakunnan käräjillä 21.10. Jatkossa on tarkoitus kehittää ja konkretisoida yhteistyötä nykyisen vesienhoitoalueviranomaisen, Finnmarkin lääninhallituksen, ja tulevan vesienhoitoalueviranomaisen, Finnmarkin maakunnanhallituksen, välillä, luonnehtia 7:n jäljellä olevan osa-alueen (toimenpideohjelma-alueen) vesistöjen ominaispiirteet, käynnistää toimenpiteet Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöalueilla, sovittaa yhteen hoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat Suomen kanssa sekä kehittää yhteistyötä Venäjän kanssa Paatsjoen vesistöalueen ympäristötilan parantamiseksi.

7.3 Yhteinen kansainvälinen vesienhoitoalue

Asiasta tiedottivat komission jäsen Hannele Nyroos, Suomen ympäristöministeriö sekä asiantuntija Lasse Brattli, Norjan ympäristönsuojeluministeriö.

Komission jäsen Hannele Nyroos tiedotti, että vesipolitiikan puitedirektiivi edellyttää kansainvälisen vesienhoitoalueen perustamista. Suomi on ehdottanut, että Rajavesistösopimukseen laaditaan lisäpöytäkirja ilman, että koko sopimusta ryhdytään muuttamaan. Lisäpöytäkirjassa on mainittava, mitkä vesistöalueet kuuluvat kansainväliseen vesienhoitoalueeseen, mikä rajavesistökomission rooli on, sekä kuka on toimeenpaneva ja vastuullinen viranomainen. Suomessa vastuullinen viranomainen on Lapin alueellinen ympäristökeskus (LAP). Asiasta on keskusteltu myös Suomen ulkoministeriön kanssa. Suomen ympäristöministeriön mielestä pelkkä muistio ei täytä EUn vesipolitiikan puitedirektiivin esittämiä vaatimuksia.

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio on yhtenäistänyt toimenpiteitä, ja ensimmäinen vesipolitiikan puitedirektiiviä koskeva suositus annettiin jo Svanhovdin kokouksessa 2003. Toiveena on, että ympyrä saataisiin sulkeutumaan ja päästäisiin yksimielisyyteen siitä, miten kansainvälinen vesienhoitoalue voidaan perustaa. Suomen osapuoli ei tahdo mitään käytännön muutoksia vaan toivoo, että pöytäkirjan avulla voitaisiin todeta, että työtä jatketaan samalla tavalla kuin nykyisinkin.

Asiantuntija Jon Lasse Brattli, Norjan ympäristönsuojeluministeriö, tiedotti uudesta uusitusta vesiasetuksesta, joka nyt on lähetetty kuulemiskierrokselle Norjassa. Asetusehdotus on lähetetty myös Suomen ympäristöministeriölle kommentoitavaksi. Norjan ympäristönsuojeluministeriö haluaa komission mukaan vesipolitiikan puitedirektiiviin liittyvään työhön. Norjassa on menellään hallintouudistus, jossa suurkäräjien päätöksellä siirretään vesienhoitoalueviranomaisuus lääninhallituksilta maakuntien hallituksille 1.1.2010 alkaen. Vesienhoitoalueviranomaisuus Finnmarkissa siirtyy Finnmarkin maakunnan hallitukselle 1.1.2010 lähtien.

Uusitussa vesiasetusehdotuksessa on ehdotettu, että Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöalueet yhdessä Finnmarkin jäljellä olevien osien kanssa muodostavat yhteisen kansainvälisen vesienhoitoalueen. Rajavesistökomissio saa tärkeän roolin näiden kolmen rajavesistön hoitamisessa (ei koske koko vesienhoitoaluetta) sekä suomalais-norjalaisen yhteistyön koordinoinnissa.

Norjan ympäristönsuojeluministeriön mielestä olisi laadittava muistio, jossa Suomen ja Norjan vesienhoitoalueviranomaiset määrätään toimimaan yhteistyössä vesipolitiikan puitedirektiivin vaatimusten täyttämiseksi. Silloin ei olisi tarvetta perustaa erillistä Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoenvesistöistä koostuvaa kansainvälistä vesienhoitoaluetta.

Komission jäsenen Hannele Nyroosin kommentti tähän oli, että osapuolilla on selvästikin erilaiset käsitykset kansainvälisestä vesienhoitoalueesta ja direktiivin vaatimuksista. Molempien maiden ministeriöiden on jatkettava keskustelua asiasta.

Päätös:

Komissio ottaa asian tiedoksi. Suomen ja Norjan ympäristöministeriöt jatkavat asian käsittelyä.

8. Tulvadirektiivi

Asiantuntija Knut Aune Hoseth, Norjan vesistö- ja energiahallinto (NVE), kertoi EUn tulvadirektiiviin liittyvästä työstä Norjassa.

Päätös:

Komissio otti asian tiedoksi ja tukee meneillään olevaa työtä. Norjan osapuoli ehdotti, että Inarijärven säännöstelyvaltuutettujen ja rajavesistökomission välillä järjestetään lyhyt tapaaminen. Suomen osapuoli välittää tämän eteenpäin.

9. Muut ajankohtaiset asiat

9.1 Lohiloinen *Gyrodactylus salaris*

Asiantuntija Riitta Rahkonen, Suomen maa- ja metsätalousministeriö, sekä asiantuntija Knut Bach-Gransmo, Norjan elintarviketurvallisuusvirasto, tiedottivat Gyrodactylus salaris-loisen leviämistä ehkäisevistä toimenpiteistä.

Komission suositus (Sodankylä 2008): Suomi ja Norja laativat NASCO:n edellyttämän valmiussuunnitelman Gyrodactylus salaris-loisen leviämisen estämiseksi. Lisäksi komissio pitää tärkeänä, että Suomen ja Norjan valmiussuunnitelmat sovitetaan yhteen Tenon ja Näätämöjoen alueilla. Komissio kutsuu seuraavaan kokoukseensa vastuuviranomaiset tiedottamaan työn edistymisestä.

Asiantuntija Knut Bach-Gansmo, Norjan elintarviketurvallisuusvirasto, Pohjois-Tromssan aluekonttori, kertoi yksityiskohtaisesti, mitä Norjassa tehdään Gyrodactylus salaris-loisen leviämisen ehkäisemiseksi. Toimintaa säätelee erillinen Asetus vedessä kasvatettavien eläinten ja niistä tehtyjen tuotteiden myynnistä sekä vedessä elävien eläinten tarttuvien sairauksien ja niiden leviämisen ehkäisemistä. Asetus ei vaadi, että terveiksi todettujen vesistöjen läheisyyteen perustetaan desinfiointiasemia. Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöissä toimenpiteitä tekevät vapaaehtoisesti joen omistajat ja hoitajat, koska nämä vesistöt ovat puhtaat.

Asia herätti paljon kysymyksiä ja kommentteja.

Asiantuntija Bach-Gansmo otti keskustelun yhteydessä nousseet ehdotukset tiedoksi ja lupasi välittää eteenpäin suosituksen virallisesta desinfiomisvaatimuksesta. Yksi syy siihen, miksi desinfiointiasia asetuksessa on muotoiltu niin kuin se on muotoiltu, on se että tartuntariskiä pidetään pienenä.

Asiantuntija Riitta Rahkonen, Suomen maa- ja metsätalousministeriö, kertoi, mitä toimenpiteitä Suomessa tehdään Gyrodactylus salaris-loisen leviämisen ehkäisemiseksi.

Vesipolitiikan puitedirektiiviä toteutetaan kummassakin maassa, lisäksi Suomessa on erillinen *Gyrodactylus salarista* koskeva asetusta. Loinen on endeeminen koko Suomessa, ja Venäjän Karjalassa, vain Inarin ja Utsjoen kunnat ovat loisesta vapaita. Elävän kalan ja desinfiomattoman mädin siirto ns puhtaille alueille on kokonaan kielletty. Kalastusvälineiden desinfiointi tai kuivatus on pakollista. Tenojoella on kalastuslupien myyntipisteiden yhteydessä 15 desinfiointiasemaa, lisäksi desinfiointiasemia on joidenkin huoltoasemien, kolttien perinnetalon ja venesatamien yhteydessä. Desinfiointista annetaan todistus. Desinfiointiasemien toiminta on rahoitettu valtion myöntämällä varoilla, ja toiminta on pyritty järjestämään niin, että desinfiointi on helppoa ja mahdollisimman halpaa. Välineiden kuivatusta pidetään yhtä tehokkaana kuin desinfiointia.

Sekä NASCO että rajavesistökomissio ovat antaneet suosituksia valmiustoimenpiteiden yhteen sovittamisesta maiden välillä. Oulun alueen EVIRA on parhaillaan tekemässä asiasta selvitystä. Valmiussuunnitelman pitäisi valmistua syksyn aikana. Lisäksi kerätään tietoa Tenon ja Näätämöjoen

alueilta. Toiveena on saada aikaan kunnollinen valmiussuunnitelma, joka toimii myös käytännössä! Tehtävä on haastava – asiaan liittyy monia eri instansseja, eivätkä eläinlääkintäviranomaiset yksin pysty ongelmaa ratkaisemaan. On tärkeää, että tähän työhön osallistutaan mahdollisimman monelta taholta!

Asia herätti paljon kommentteja ja vilkasta keskustelua.

Rajavesistökomission puheenjohtaja Bente Christiansen tiedotti, että Finnmarkin lääninhallitus on hakenut ja saanut Pohjoiskalotin ympäristöneuvostolta n 100.000 NOK vuosille 2009-2010 Gyrodactylus salarista käsittelevän asiantuntijaseminaarin järjestämiseksi. Osa myönnettyistä varoista käytetään myös molempien maiden elintarviketurvallisuusvirastojen valmistelemien valmiussuunnitelmien yhteen sovittamisen edistämiseksi. Finnmarkin lääninhallitus kehoittaa Norjan elintarviketurvallisuusvirastoa ottamaan vastuulleen asiantuntijatapaamisen järjestämisen.

Päätös:

Komission mielestä asiantuntijoiden välisen tapaamisen järjestäminen on hyvä jatko vuonna 2008 annettulle suositukselle. Asiantuntija Knut Bach-Gansmo Norjan elintarviketurvallisuusvirastosta välittää tiedon omalle järjestölleen ja tiedottaa Finnmarkin lääninhallitukselle asiantuntijatapaamisen järjestämisen mahdollisuuksista.

9.2 Kyttyrälohi

Asiantuntija Harald Muladal kertoi kyttyrälohi-tilanteesta Finnmarkin vesistöissä

Komission suositus (Sodankylä 2008): Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio suosittelee, että Norjan viranomaiset käynnistävät toimenpiteitä kyttyrälohen asettumisen ehkäisemiseksi Finnmarkin alueelle. Komission mielestä on tärkeää vähentää kyttyrälohien määrää joissa, millä estetään sen kuteminen ja vesistöön asettuminen. Komissio suosittelee toimeenpantavan ohjelman, jonka päätavoitteena on tilanteen kartoittaminen ja seuraaminen sekä esityksien antaminen lajin kutemisen ehkäisemiseksi.

Vuodelle 2009 on myönnetty varoja toimenpiteille, joilla kyttyrälohen asettuminen Finnmarkin alueelle voidaan estää.

Päätös:

Komissio katsoo, että vuonna 2008 annettua suositusta on seurattu.

9.3 Painolastivedet

Asiantuntija Jon Lasse Bratlin oli tarkoitus tiedottaa Norjan uudesta painolastivesiasetuksesta. Tiedotusta ei kuitenkaan annettu kokoksessa, mutta se laitetaan Norjan puolelta kirjallisena liitteenä pöytäkirjaan.

Norjalainen asetus hyväksyttiin heinäkuussa IMO:n (International Marine Organisation) Painolastisopimuksen jatkona. Sopimus ei vielä ole astunut voimaan. Välimatka rannikosta sekä veden syvyys on määrätty Painolastisopimuksen vaatimusten mukaisesti. Puhdistusvaatimus tulee sen jälkeen kun sopimus astuu voimaan. Asetukseen on ennen vuodenvaihdetta tehtävä muutoksia.

9.4 Rahoitusmahdollisuudet

Rajavesistökomission varajäsenen Outi Mähösen oli tarkoitus tiedottaa rahoitusmahdollisuuksista ja tässä yhteydessä myös ENPI:stä. Tiedotusta ei annettu kokouksessa, mutta se laitetaan Suomen puolelta kirjallisena liitteenä pöytäkirjaan.

KolArctic ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument, Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentti) on Pohjoiskalotin ja Luoteis-Venäjän välisen yhteistyön kehittämiseen

tarkoitettu rahoitusinstrumentti. Tämä rahoitusohjelma sopii hyvin myös Paatsjoen alueella ja Paatsjoen vesistöissä toteutettavan kolmikantayhteistyön toimenpiteiden ja hankkeiden rahoitukseen. Rahoitusohjelman KolArctic ENPI (2007-2013) toimeenpano on viivästynyt, eikä EU:n ja Venäjän välillä vielä ole rahoitussopimusta. Mikäli EU ja Venäjä allekirjoittavat rahoitussopimuksen vuoden 2009 lokakuun puolivälissä, voidaan ensimmäinen hakukierros avata marraskuussa 2009. Lapin Liitolta saadun tiedon mukaan halutaan ensimmäinen hakukierros tehdä lyhyeksi, koska toinen hakukierros avataan mahdollisesti helmikuussa 2010. Jollei rahoitussopimusta saada aikaan, siirtyy koko prosessi ainakin maaliskulle 2010.

9.5. Suomen ja Ruotsin välinen Rajavesistösojimus

Rajavesistökomission varapuheenjohtaja Matti Hepola tiedotti, missä vaiheessa sopimuksen uusimisprosessi on menossa.

Sopimuksen uusimisprosessi alkoi 1997. Tämä on ollut pitkä prosessi, jossa keskeisenä ovat olleet kalastusasetukset. Sopimuksen kalastusasetusta alettiin uusia 2004. Kalastusasioista neuvoteltiin vuosina 2005-2009 ja yksimielisyyteen päästiin elokuussa 2009. Valtioneuvoston esitys on nyt kuulemiskierroksella ja se käsitellään eduskunnassa vuoden lopulla. Vuonna 1971 solmittu vanha sopimus on voimassa 2010 tai 2011 saakka, jolloin uusi sopimus astuu voimaan. Keskeisenä asiana sopimuksessa on vesienhoito. Kalastus on omana liitteenään. Sopimuksessa kuvataan myös Tornion jokilaakson kansainvälistä vesienhoitoaluetta koskeva lainsäädäntö. Uuden sopimuksen mukaan vesistön vesienhoidosta vastaa rajavesistökomissio. Kalastus on kummankin maan kansallisten viranomaisten vastuulla, samoin kuin rakennusasiatkin. Kalastussäännöt, merikalastusjoen suulla ja jokikalastus ovat erillisessä liitteessä. Kun valtioneuvoston esitys lähetetään eduskunnalle käsiteltäväksi, lähetetään esityksen ruotsinkielinen versio komission norjalaiselle sihteeristölle.

Päätös:

Asia otettiin tiedoksi.

Muut asiat

Tana kunnassa sijaitsevan Gassanjargan kaatopaikkaa koskevaa asiaa ei esitelty kokouksessa. Finnmarkin lääninhallitus on tehnyt siitä kirjallisen liitteen pöytäkirjaan.

Itä-Finnmarkin jäteyhtiö (Øst-Finnmark avfallsselskap ØFAS ANS) sai 15.7.2009 uuden toimiluvan Gassanjargan kaatopaikalle Tanan kunnassa jäteasetuksen kohdan 9 mukaisesti. Toimiluvassa vaaditaan muun muassa kaksinkertaista pohjan ja reunojen tiivistämisestä, suotovesien puhdistusta ja seurantaohjelmaa. ØFAS ANS on nyt tiivistämässä kaatopaikan reunoja ja työ valmistuu syksyyn 2010 mennessä. Erilaisia suotovesien puhdistusratkaisuja arvioidaan parhaillaan, ja puhdistus on tarkoitus saada käyntiin viimeistään 1.7.2009. ØFAS ANS seuraa nykyisin suotovesiä, pintavettä ja pohjavettä. Toimiluvan uusien vaatimusten johdosta seurantaohjelmaa on kuitenkin uusittava. Uusi ohjelma on oltava valmis 15.1.2010 mennessä. Norjassa astui 1.7.2009 voimaan hajoavan jätteen kaatopaikoille varastoimiskielto. Tämän seurauksena kaikki hajoava jäte, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, on varastoimisen sijasta käsiteltävä jollakin muulla tavalla (esim. kompostoimalla tai polttamalla). ØFAS ANS on hakenut tähän kieltoon väliaikaista poikkeuslupaa 1.1.2013 saakka. Lääninhallitus arvioi parhaillaan hakemusta ja on toistaiseksi myöntänyt poikkeusluvan 1.11.2009 saakka.

Komission suositukset

Komissio antoi kaksi suositusta (liite 2).

1. Ensimmäinen suositus koskee Etelä-Varangissa sijaitsevan kaivostoiminnan suunnitelluista päästöistä aiheutuvien ympäristövaikutusten selvittämistä.

2. Toisessa suosituksessa komissio ilmaisee huolestumisensa lohikantojen kehityksestä Tenon ja Näättämojoen vesistöissä ja suosittaa, että Norjan ja Suomen viranomaiset ottavat neuvotteluissaan huomioon uudet lohikannoista saadut tutkimustulokset.

Komission seuraava kokous

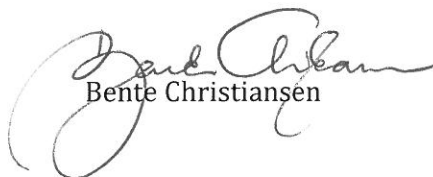
Komission seuraava kokous pidetään Suomen Lapissa syyskuun 2010 puolivälissä.

Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin 18. syyskuuta 2009 klo 12.00.

Vakuudeksi,

Komission puheenjohtaja

Bente Christiansen

Komission varapuheenjohtaja

Matti Hepola